

**โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จังหวัดสตูล
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล**

๑. ความเป็นมา / พระราชดำริ

การใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือนวัตกรรมที่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นเศรษฐกิจการผลิตภาคการเกษตร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรวิจัยและพัฒนาภาคการเกษตร ที่เป็นแหล่งบริการความรู้เฉพาะด้านกับเกษตรกรเป้าหมายที่จะต้องนำความรู้ วิทยาการใหม่ และการบริการทางวิชาการโดยอาศัยช่องทาง (Channel) ต่างๆ ที่สามารถให้บริการตรงความต้องการ และทันต่อเหตุการณ์ การจัดตั้งคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้การบริการทางวิชาการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังเร็วขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในรูปแบบนี้ จะเป็นการบูรณาการนักวิชาการแต่ละสาขา ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์ เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน สามารถเคลื่อนที่เข้าไปได้ทุกจุดสร้างแรงดึงดูดใจให้กับเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดการตื่นตัว และยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

ในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงขอพระราชทานอนุญาตจัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ กราบบังคมทูลถวายแด่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และทรงรับโครงการดังกล่าวไว้ในพระราชานุญาต พระราชทานพระราชนุญาตอัญเชิญพระนามาภิไธยย่อไว้ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์โครงการ

๒. การสนองพระราชดำริ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

หน่วยงานกรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบและเข้าร่วมออกให้บริการคลินิกเกษตรด้านพืช รวมทั้งแจกจ่ายเอกสารคำแนะนำ พันธุ์พืช สารสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง และสารจุลินทรีย์ป้องกันโรคพืช แก่เกษตรกรผู้เข้ารับบริการฯ และมีการติดตามผล ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- เพื่อให้งานวิจัยพัฒนาและงานบริการวิชาการจัดการไร่นา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพการผลิต ช่วยสนับสนุนกระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์
- เพื่อสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริมและศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการณรงคืพื้นที่เกษตรกร และการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตทางการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่จังหวัดสตูลตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

พื้นที่อำเภอเมือง อำเภอท่าแพ อำเภอควนโดน อำเภอมะนัง อำเภอทุ่งหว้า อำเภอละงู และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ซึ่งปฏิบัติตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล กรมส่งเสริมการเกษตร

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล กรมวิชาการเกษตร

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ 2566 ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 35,000 บาท เบิกจ่าย 35,000 บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล ร่วมปฏิบัติงานโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ ตามแผนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสนับสนุนแผนโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ของจังหวัดสตูล รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยร่วมออกให้บริการวิชาการด้านพืชและร่วมจัดนิทรรศการ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 - กันยายน 2566 ซึ่งมีเกษตรกรเข้ารับบริการในคลินิกพืช (คลินิกเกษตร ๐๒) ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 การให้บริการโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ จังหวัดสตูล

แผนการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
1. ออกคลินิกเกษตร จำนวน 4 ครั้ง	เข้าร่วมออกคลินิกเกษตรจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 อำเภอท่าแพ จ.สตูล ครั้งที่ 2 อำเภอควนโดน จ.สตูล ครั้งที่ 3 อำเภอมะนัง จ.สตูล ครั้งที่ 4 อำเภอละงู จ.สตูล

2.เกษตรกรเข้าใช้ บริการ	เกษตรกรใช้บริการ 280 ราย
3.ติดตาม 05 จำนวน 60 ราย	90 ราย

โดยทางหน่วยงานได้มีการให้คำแนะนำ วิเคราะห์วินิจฉัยโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล ยางพารา และพืชอื่นๆ รวมทั้งแจกเอกสารคำแนะนำ เมล็ดพันธุ์พืช และต้นพันธุ์พืช แก่เกษตรกรผู้เข้ามาเข้ารับบริการ สำหรับเกษตรกรที่มีปัญหาต้องแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่จะเข้าไปติดตามในพื้นที่ โดยแนะนำให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงในพืชนั้น ๆ ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เกษตรกร เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยพัฒนาต่อไป โดยมีเกษตรกรที่มาขอคำปรึกษาคลินิกพืช จำนวน 250 ราย แบ่งตามปัญหาที่พบแยกเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

ปัญหาที่พบ	จำนวน(ราย)
โรคพืชของพริก มะเขือ โรคพืชทั่วไป	} 280
โรคมะนาว	
โรคยางพารา	
โรคทุเรียน	
การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยสารชีว ภัณฑ์ แมลงศัตรูพืช	
ขอรับต้นพันธุ์พริก มะเขือ	
มอบแทนแดง	
รวม	280

๘. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เกษตรกรที่เข้ารับบริการฯ ได้รับคำแนะนำทางวิชาการสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ และพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น

- การใช้แผนแดงทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตพืชเศรษฐกิจ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าว ไม้ผล โดยการนำเทคโนโลยีตามหลักวิชาการเกษตรไปปรับใช้การขอรับการสนับสนุนการปลูกพืชเสริม พืชร่วม พืชแซม เสริมเพิ่มรายได้จากการปลูกเชิงเดี่ยว

๙. ปัญหา / อุปสรรค

- เกษตรกรที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวอย่างพืชมานด้วย ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ภาพกิจกรรมโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ฯ

ครั้งที่ ๑ ณ โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

วันที่ ๘ ธ.ค. ๒๕๖๕

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

ภาพกิจกรรมโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ฯ

ครั้งที่ ๒ ณ อบต.ควนสตอ อ.ควนโดน จ.สตูล

วันที่ ๒๓ ก.พ. ๒๕๖๖

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

ภาพกิจกรรมโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ฯ

ครั้งที่ ๓ ณ โรงเรียนอนุบาลมะนัง อ.มะนัง จ.สตูล

วันที่ ๑๑ พ.ค. ๒๕๖๖

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

ภาพกิจกรรมโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ ๗

ครั้งที่ ๔ ณ อาคารอเนกประสงค์ สวนสาธารณะเทศบาลตำบลกำแพง หมู่ที่ 3 ตำบลกำแพง อำเภอละงู จังหวัดสตูล

วันที่ ๒๖ ก.ค. ๒๕๖๖

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านसानแดง และยูงทองรัชประชาสรรค์ จังหวัดสตูล ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

๑. ความเป็นมา / พระราชดำริ

เนื่องจากปัญหาความยากจน และความทุกข์ยากของราษฎร ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนมักจะขาดแคลนอาหารจากการผลิตที่ไม่เพียงพอ และการบริโภคไม่ถูกต้อง ทำให้เยาวชนในพื้นที่ดังกล่าว เติบโตอย่างไม่มีคุณภาพ ร่างกายอ่อนแอด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชนโดยได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร ทรงพบว่าปัญหาความยากจนและทุกข์ยากของราษฎร ในพื้นที่ห่างไกลมักขาดแคลนอาหารจากการผลิตที่ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าว มีร่างกายอ่อนแอ นำไปสู่การพัฒนาสติปัญญา ไม่เต็มศักยภาพ จึงได้ทรงริเริ่มโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้นในโรงเรียนสังกัด ตชด. และขยายผลไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม กิจกรรมที่ทรงเน้น คือ ให้เด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครองร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียน และนำผลผลิตที่ได้ไปทำอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียนกิน

ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้เด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลขาดแคลนอาหารกลางวัน การประกอบอาชีพ และขยายผลไปยังโรงเรียนของนักเรียนในโรงเรียน ตชด. ต่อไป

๒. การสนองพระราชดำริ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

ตามที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านसानแดง หมู่ที่ 11 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยูงทองรัฐประชาสรรค์ หมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ได้มีหนังสือขอสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 เนื่องด้วยทางโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านसानแดงและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยูงทองรัฐประชาสรรค์ ได้ดำเนินการโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันให้กับนักเรียนนำผลผลิตที่ได้มาประกอบอาหารเพิ่มผลผลิตให้ดีขึ้นเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน จึงให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และแนะนำวิธีการปลูกพืชอาหาร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- เพื่อถ่ายทอดความรู้ การผลิตพืชผักอาหารกลางวัน ในโรงเรียน ตชด. จังหวัดสตูล
- เพื่อขยายผลแปลงผักสู่ครัวเรือน โดยการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผักสู่ครัวเรือนของนักเรียนในโรงเรียน ตชด.

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ครูและนักเรียนได้ปฏิบัติการดูแลรักษาพืชชนิดต่างๆ ผลิตพืชผักอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้แก่ นักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และขยายผลผลิตแปลงผักไปสู่ครัวเรือนให้โรงเรียนมีรายได้จากการขายผลผลิตที่เกินความต้องการของโรงเรียนแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงนักเรียน ได้รับความรู้ในการผลิตพืชผักอาหารกลางวัน ในโรงเรียน ตชด. มีการขยายผลแปลงผักสู่ครัวเรือนของนักเรียนในโรงเรียนตชด. และเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียน โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้ ให้กับเกษตรกรในชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

- โรงเรียน ตชด.บ้านसानแดง หมู่ที่ 11 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง
- โรงเรียน ตชด.ยูงทองรัฐประชาสรรค์ หมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- โรงเรียน ตชด.บ้านसानแดง หมู่ที่ 11 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง
- โรงเรียน ตชด.ยูงทองรัฐประชาสรรค์ หมู่ที่ 4 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสตูล กรมวิชาการเกษตร

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ 2566 ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน 49,000 บาท

เบิกจ่ายไปแล้ว 49,000 บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

- สนับสนุนปัจจัยการผลิตการทำแปลงพืชผักเพื่อใช้เป็นอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน ให้กับ โรงเรียน ตชด.บ้านसानแดง และโรงเรียน ตชด.ยุงทองรัฐประชาสรรค์
- คู่มือแผ่นแนะนำเพื่อใช้เป็นปุ๋ยพืชสดของ โรงเรียน ตชด.บ้านसानแดง และโรงเรียน ตชด.ยุงทองรัฐประชาสรรค์

8. ปัญหา / อุปสรรค

-

ภาพกิจกรรมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ภาพกิจกรรมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุพรรณบุรี

ภาพกิจกรรมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุพรรณบุรี